

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule: Tooraineid käsitlev algatus – majanduskasvu ja tööhõive seisukohast kriitiliste vajaduste rahuldamine”

KOM(2008) 699 (lõplik)

(2009/C 277/19)

Raportöör: **Dumitru FORNEA**

4. novembril 2008 otsustas komisjon vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule: Tooraineid käsitlev algatus – majanduskasvu ja tööhõive seisukohast kriitiliste vajaduste rahuldamine”

KOM(2008) 699 lõplik

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööstuse muutuste nõuandekomisjon võttis arvamuse vastu 23. aprillil 2009. Raportöör oli Dumitru FORNEA.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 453. istungjärgul 13.–14. mail 2009. aastal (13. mai istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 194, vastu hääletas 4, erapooletuks jäi 7.

1. Järeldused ja soovitused ⁽¹⁾

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovib järgmist.

1.1. Euroopa Liit peaks ette valmistama strateegilise ja kriitilise tähtsusega toorainete riiklike analüüside läbivaatamise ja koostama ELi ülevaate, võttes eeskujuks USA või Jaapani riikliku teadusuuringute nõukogu koostatud ülevaated. Liikmesriigid peaksid eelkõige läbi vaatama oma toorainete tarnepoliitika, et teha kindlaks, mida Euroopa Liidu iga liikmesriigi ja ELi kui terviku jaoks tähendab toorainete kriitilisus. Iga konkreetse tooraine kriitilisus tuleb korrapäraselt, võimaluse korral iga kahe-kolme aasta tagant läbi vaadata, et jälgida aset leidnud muutusi.

1.2. OECD/BIACi (OECD juures asuv äri ja tööstuse nõuandekomitee) toorainete kättesaadavust käsitlev seminar võib anda alguspunkti, kuid piiraks ühtlasi ELi tegutsemisulatust algusest peale. Kui kriitilise tähtsusega toorained on kindlaks tehtud, tuleks kasuliku koostöö võimalikkusest lähtuvalt hinnata riike, kes kõnealuseid tooraineid juba tarnivad või tulevikus potentsiaalselt tarnida võiksid. Seejärel tuleks võtta diplomaatilisi meetmeid.

1.3. Komitee toetab väga Tšehhi, Rootsi ja Hispaania eesistumise ajal ajavahemikul 2009–2010 korraldatavaid üksteisega seotud konverentse, mis käsitlevad maavarade pakkumist ja nõudlust, juurdepääsu maale, parimat kättesaadavat tehnoloogiat ja suutlikkuse tõstmist, ning soovib neil konverentsidel osaleda.

1.4. Komisjon peaks suurendama oma jõupingutusi, et toetada tulemuslikke läbirääkimisi rahvusvahelisel tasandil, ning seda mitte üksnes ebaõiglase kaubandustõkete ja moonutuste kõrvaldamiseks, vaid selleks, et osaleda kahe- ja mitmepoolsete investimislepingute sõlmimisel.

1.5. Komisjon peaks käivitama vajalikud tegevusmehhanismid juhtudeks, kui Euroopa Liitu mittekuuluvad riigid rikuvad WTO eeskirju (nt toorainetele kehtestatud ekspordimaksud või -piirangud).

1.6. ELi välistollitariifid tuleb kehtestada sellisel tasemel, et säästvalt toodetud toorained Euroopa Liidu turult välja ei jääks. Läbi tuleb vaadata kehtivad tollitariifid, et teha kindlaks muutmist vajavad tariifired.

1.7. Euroopa Liit peab aktiivselt teostama toorainete alast diplomaatiat, eesmärgiga tagada juurdepääs toorainetele, ning aitama seejuures kaasa suutlikkuse suurendamisele suunatud fondide ja programmide loomisele, mis toetaksid toorainete säästvat tootmist ning majanduslikku ja sotsiaalset arengut arengumaades.

1.8. Komisjon peaks aktiivselt osalema maailma kaevandusministrite foorumil (*World Mining Ministers Forum*) ning kaevandamist ja metalle käsitleval valitsustevahelisel foorumil (*Intergovernmental Forum on Mining and Metals*), eesmärgiga luua paremad suhted mitmete kõnealuse valdkonna mõjukate ametiasutustega maailmas, et teha kindlaks ja tugevdada Euroopa Liidu investimisvõimalusi.

1.9. Tuleks koostada loetelu Euroopa Liidu parimatest reguleerimistavast toorainetööstuse jaoks maale juurdepääsu võimaldamise valdkonnas, et lihtsustada menetlusi ja vähendada ebakohastest maakasutuse planeerimise tavadest tingitud maavarade kasutuskõlbmatuks muutumist.

⁽¹⁾ EMSK täiendavad üksikasjalikud soovitused 9. juulil 2008. aasta arvamuses teemal „Muude kui energiat andvate maavarade kaevandamine Euroopas”, mis avaldati Euroopa Liidu Teatajas nr 2009/C27/19. Käesolevad soovitused täiendavad kõnealuses varasemas EMSK arvamuses esitatud soovitusi.

1.10. Komisjon peaks jätkuvalt toetama maavarade säästva kasutamise Euroopa tehnoloogiaplatvormi ja lisama selle teemad ajavahemikul 2009–2013 aset leidvatesse hankekonkurssidesse. Samuti on oluline avaldada survet toorainetega seotud teemade lisamiseks teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse kaheksanda raamprogrammi prioriteetsetesse tegevusvaldkondadesse, nagu näiteks ressursside tõhusam kasutamine ja energiatõhususe edendamine.

1.11. Komisjon peaks ressursside tõhusa kasutamise meetmete ja mis tahes tooraine asendamise poliitika hindamisel edendama objektiivset metoodikat, mis põhineb terve elutsükli analüüsil.

1.12. Komisjoni talitused peaksid tõhustama ringlussevõttu ja hõlbustama sekundaarsete toorainete kasutamist Euroopa Liidus ning tegema mõistliku ringlussevõtu, taas- ja korduskasutamise strateegiatega alaseid ettepanekuid Euroopa Liitu mittekuuluvates riikides, propageerides parimaid tavasid rahvusvahelisel tasandil.

1.13. Vajalikud on täiendavad konsultatsioonid ja teadusuuringud, et paremini mõista, millisel määral sobivad energia tootmiseks mittekasutatavate mineraalsete toorainete suhtes kohaldatavad meetodid sellisteks erijuhtudeks, nagu energia tootmiseks mittekasutatavad taastuvad toorained, näiteks puit ja toornahad (komisjoni teatise keskmes on peamiselt energia tootmiseks mittekasutatavate mineraalsete toorainete tarnekindlus. On küsitav, kas sama menetluse kasutamine teiste toorainete puhul on parim viis, kuid kindel on see, et komisjoni eritalituste tõhusa koostöö abil on võimalik luua integreeritud vahend Euroopa Liidu tööstuse ja kaitsevõime jaoks strateegilise ja kriitilise tähtsusega toorainete hindamiseks).

2. Arvamuse taust

2.1. Toorainehindade pidev tõus on vähemalt ajutiselt peatunud. Komisjoni teatistes ollakse veendunud, et hinnad hakkavad uuesti tõusma ja et „tõusva majandusega riikide kasvutempo avaldab tulevikus jätkuvalt suurt survet toorainenõudlusele”. Otsustavateks teguriteks on esiteks see, kas tõusva majandusega riigid, eriti Hiina, on suutelised minema majanduskasvult, mis põhineb valdavalt põhikapitalimahutustel, mida kihutavad tagant ärivõimalused ekspordile orienteeritud tootmissektorites, sujuvalt üle majanduskasvule, mis toetub rohkem riigisisesele tarbimisele, ning teiseks see, kas viimati nimetatud majanduskasvuga kaasneb toorainenõudluse suurenemine samasugusel määral.

2.2. Nagu teatistes osutatakse, katab Euroopa Liit oma vajadused ehitusmaterjalina kasutatavate mineraalide osas (kus välismaised tarnijad on ebasoodsas olukorras kõrgete transpordikulude tõttu võrreldes materjalide väärtusega), kuid sõltub teatud majanduslikult strateegilise tähtsusega materjalide impordist. Kõnealuste materjalide strateegiline tähtsus tuleneb sellest, et nad on

tööstustootmise jaoks äärmiselt olulised, mida aga nende majandusliku väärtuse puhul on alahinnatud, ning sellest, et varud on koondunud väikese arvu tarnijate ja riikide kätte, kellest mõnega seonduvad suured poliitilised ohud.

2.3. Teatistes väljendatakse muret seoses mitmete küsimustega, mis puudutavad toorainevarusid. Muret valmistavad nelja liiki ohud, mis sõltuvad perspektiivist ja tarnepiirangute põhjustest:

— intensiivsem toorainekonkurents töötajate vahel, mis ilmneb kõrgemates hindades, ja tooraine suunamises uutesse sihtkohtadesse esmaseks ja teiseks toormeks;

— toorainete varumine eksporditõkete abil, näiteks ekspordimaksud ja kahetised hinnakujundussüsteemid (teatistes esitatakse mitmed näited);

— kapitali konkurents kolmandate riikide toorainetööstuses (nt konkurents seoses investeerimisvõimaluste ja juurdepääsuga maardlatele Aafrikas);

— majanduslikult strateegilist tähtsust omavate toorainete füüsilise tarne katkemise oht (nt haruldaste muldmetallide (kõik keskkonnasõbralikud ja energiatõhusad tehnoloogiad põhinevad haruldaste muldmetallide üha suuremal tarbimisel (nt hübriidauto sisaldab ligikaudu 20 kg haruldasi muldmetalle). Hiina on haruldaste muldmetallide peamine tarnija, kuid ka peamine tarbija maailmas. Praegu on Hiina haruldaste muldmetallide varudele väga vähe majanduslikult elujõulisi alternatiive) tarnete võimalik katkemine, haruldaste muldmetallide varud on tugevalt koondunud ning need on olulised mitmetes rakendustes). Kriitilise tähtsusega maavarad võivad olla võimsaks kauplemissvahendiks ja majandussõja relvaks.

2.4. Esimesed kaks ohuliiki mõjutavad otseselt Euroopa toorainet töötleva tööstuse konkurentsivõimet ning olenevalt sellest, kas ohud tulenevad konkurentsi kahjustavatest tavadest või kaubanduspoliitika meetmetest, tuleb nende tagajärgedega tegeleda kaubandus- ja konkurentsipoliitika raames.

2.5. Kolmas ohuliik peaks toorainet kasutavale tööstusele vähem muret valmistama, sest iseenesest ei ole ühtki põhjust arvata, et maavarade omanikel oleks huvi oma kliente diskrimineerida Euroopa Liidu tööstuse kahjuks. Ent on põhjust muret tunda mõju pärast, mida kõnealused ohud võivad avaldada Euroopa-põhise kaevandussektori konkurentsipositsioonile pikas perspektiivis ning Euroopa positsioonile kaevandussektori rahastamise, tehnoloogiaarenduse ja ettevõtete võrgustiku keskusena. Hiljutised sellealased arengud tekitavad muret ka säästva arengu väljavaadete pärast maavarade ekspordist sõltuvates arengumaades.

2.6. Neljas ohuliik võib Euroopa Liidu majanduskeskkonda tõsiselt kahjustada ja põhjustada töökohtade kadumist, sest tootmine võib vajalike materjalide puudumisel seiskuda. Selle ohuga tuleb vahetult tegeleda, kasutades vajadusel meetmeid, mida varem ei ole kaalutud. Tuleb märkida, et seda ohu võtavad tõsiselt nii Ameerika Ühendriigid (vt Ameerika Ühendriikide riikliku teadusuuringute nõukogu aruannet „Minerals, Critical Minerals and the US Economy” (Mineraalid, kriitilise tähtsusega mineraalid ja USA majandus), www.nap.edu/catalog.php?record_id=12034) kui ka Jaapan (vt riiklike ressursside tagamise juhiseid, www.meti.go.jp/english/press/data/nBackIssue200803.html), põhjendavad sellega uute poliitikameetmete kasutamist. Pressiteadetes on ühtlasi antud mõista, et Hiina on hakanud looma toorainete laovarusid, et tarnete katkemise tagajärgi leevendada.

3. Üldised märkused

3.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab komisjoni teatist (KOM(2008) 699, komisjoni algatus toorainete kohta), mis on võtmetegur energia tootmiseks mittekasutatavate toorainete, eriti maavarade (KOM(2008) 699, lk 3) jätkusuutlike tarnete tagamisel Euroopa Liidus, et rahuldada meie majanduskasvu ja tööhõive seisukohast lähtuvaid olulisi vajadusi. Komitee jaoks on eriti tähtis näha, et kindlaks tehtud meetmete rakendamise toetamiseks luuakse vajalik struktuur ja eraldatakse vahendid.

3.2. Kodanikuühiskonna esindajad on kõnealuses küsimuses juba pikka aega nõudnud integreeritud lähenemisviisi, mis ühendaks Euroopa Liidu mitmeid poliitikaid ja programme. Komisjoni panus on kõnealuse algatuse abil lahenduste kavandamine väljakutsetele, mille tekitab vajadus tagada Euroopa Liidu tööstusele energia tootmiseks mittekasutatavate toorainete jätkusuutlikud tarned, ühendades ELi-väliste ja -siseste tarnete parandamise poliitika ressursside tõhusama kasutamise ja ringlussevõtu meetmetega.

3.3. Kuigi eesmärk ei ole kahjustada Euroopa Liidus loodusvarade ja maakasutuse planeerimise poliitika suhtes kohaldatavat subsidiaarsuse põhimõtet, on rahvusvahelised arengud selgelt näidanud, et vajalik on kooskõlastatud lähenemisviis Euroopa Liidu tasandil.

3.4. Komitee avaldab heameelt asjaolu üle, et kõnealuses teatises on komisjon valinud sarnase lähenemisviisi, määratledes peaaegu samad väljakutsed ja lahendused, mis olid esitatud antud teemaga seotud kõige uuemas komitee omaalgatuslikus arvamuses⁽²⁾. Kõnealune dokument avaldati, et anda komisjonile juba ette kodanikuühiskonna seisukohad, ning see valmis pärast komitee tööstuse muutuste nõuandekomisjoni algatatud ulatuslikku konsulteerimisprotsessi, mis oli vastuseks käesolevale tooraineid käsitlevale algatusele eelnenud komisjoni teabedokumendile „Toorainetarnete tagamine ELi tööstusele” (IP/07/767, avaldatud 5. juunil 2007).

3.5. Kontekstis, kus Euroopa Liit on võtnud kohustuse töötada välja ülemaailmne lähenemisviis kliimamuutuste mõjude vastu võitlemiseks, edendades energiatõhusaid tehnoloogiaid, propageerides loodusvarade vastutustundlikku kasutamist ja muutes tööstust keskkonnasõbralikumaks, rõhutab komitee veel kord, et strateegiliselt tähtis on tagada koos Euroopa energiapoliitikaga energia tootmiseks mittekasutatavate toorainete tarnekindlus, keskendudes kõnealuste sektorite omavahelisele sõltuvusele, mis on tingitud tehnoloogilistest teguritest.

3.6. Euroopa Liit sõltub suurel määral kõrgtehnoloogiliste metallide impordist ja ei suuda tagada liikumist säästva tootmise ja keskkonnasõbralike tehnoloogiate poole, kui talle ei ole tagatud kindel juurdepääs sellistele kõrgtehnoloogilistele metallidele ja haruldastele toorainetele (konkurentsiolekorra, ohtude, ressursside geograafilise koondumise ja tootmisvahendite seisukohast)⁽³⁾.

3.7. Kõnealune teatis on nagu Euroopa Liidu praeguste toorainetarnetega seotud küsimuste SWOT-analüüs ja seetõttu on nüüd vaja liikmesriikide kooskõlastatud toetust ning komisjoni mitmete asjaomaste talituste (DEV, ENTR, ENV, EUROSTAT, REGIO, RELEX, RTD) kooskõlastatud tegutsemist, et rakendada mitmeid meetmeid, mis hõlmavad mitte ainult komisjoni, vaid ka peamisi sidusrühmi (kaevandussektori järgtööstus (osalema tuleks kutsuda Rahvusvaheline Kaevanduse ja Metallide Nõukogu (ICMM). Maailma maavarade sektori esindajana võiks see täiendada Eurominesi konkreetsemat ELi-keskset nägemust oma arengunägemuse ja ekspertteadmiste abil), äriühinnad, geoloogiliste uuringute teostajad, organiseeritud kodanikuühiskond), et suurendada Euroopa Liidu tarnekindlust kooskõlas säästva arengu eesmärkidega.

3.8. Euroopa Liidu olemasolevad struktuurid on kõnealuste küsimuste käsitlemisel osutunud liiga nõrgaks ning neid tuleb tugevdada kõrgema tasandi otsustajate lisamise ning tulevast toorainevajadust käsitleva põhjalikuma tehnilise ja majandusliku analüüsi abil, samuti jõulisemate meetmete abil, et saada nii palju kui tehniliselt ja majanduslikult võimalik Euroopa allikatest ning parandada jätkusuutlikku tarnet Euroopa-välistest allikatest. Vaja on pikemaajalist strateegiat ja korrapärase läbivaatamise mehhanismi, sest toorainete kaevandamise investeerimine on sageli majanduslikult elujõuline vaid pikemas perspektiivis.

3.9. *Ettepanekute aluseks on järgmised põhimõtted:*

3.9.1. Euroopa Liidu jaoks tähendab toorainete tarnekindlus eelkõige selle tagamist, et Euroopa Liidu majandust ei kahjusta toorainete tarnekriisid, kuid ka tarbijate huvide kaitsmist ja imporditud toorainest sõltuvate ja tooraineid tootvate ELi tööstusharude huvide kaitsmist ning vajadust tagada võrdsed tingimused.

⁽²⁾ EMSK arvamus teemal „Muude kui energiat andvate maavarade kaevandamine Euroopas”, ELT C 27, 3.2.2009.

⁽³⁾ EMSK arvamus teemal „Muude kui energiat andvate maavarade kaevandamine Euroopas”, ELT C 27, 3.2.2009, punkt 2.5.

Kõiki neid huve tuleb arvesse võtta ja neid tuleb rakendada rahvusvahelise arengu ning keskkonnavalase ja sotsiaalse jätkusuutlikkusega seotud Euroopa Liidu kohustustes ja poliitikavaldkondades. Toorainete kasutamist tuleb optimeerida, võttes arvesse koostoimet keskkonna, kogukondade vajaduste ja säästva energiakasutusega.

3.9.2. Euroopa Liidu toorainetarnete poliitikale tuleb anda **kindel analüütiline alus**. Seetõttu on oluline tagada asjaomaste teadmiste kättesaadavus ja parimate võimalike analüüsimeetodite kasutamine.

3.10. Tooraineid puudutavad reguleerimistavad ELis on väga erinevad ja toorainete kasutamise seadust saaks üksikutes riikides parimate tavade levitamise abil märkimisväärselt parandada.

4. Märkused esitatud poliitilise strateegia kohta ⁽⁴⁾

4.1. Esimene samm: toorainete kättesaadavus maailma turgudel ja moonutatamata tingimused

4.1.1. Teatistes tehakse ettepanek, et EL peaks i) aktiivselt rakendada toorainediplomaatiat, et kindlustada juurdepääs toorainetele, ii) soodustama ulatuslikumat rahvusvahelist koostööd ja iii) lülitama toorainete kättesaadavuse prioriteedina ELi kaubandus- ja õiguspoliitikasse.

4.1.2. Kui on kindlaks tehtud peamised ressursirikkad riigid, tuleks kõnealustes riikides toorainete kättesaadavusega seonduvat arutada nende riikide esindajatega. Euroopa Liidu arengupoliitika peaks looma **fonde ja programme, mis toetavad toorainete säästvat tootmist ja arendamist** kõnealustes riikides.

4.1.3. Euroopa Liit peaks läbi vaatama oma rahastamiskavad juba ELi liikmeks saanud riikide või naaberriikide puhul, sest ressursside transport kõnealustest riikidest oleks jätkusuutlikum. Eriti tuleks toetada ELiga viimati ühinenud liikmesriike, Balkani riike, Põhja-Aafrika riike ja Türgit. Rahvusvahelise Kaevanduse ja Metallide Nõukogu (ICMM) maavarade arendamise algatus (*Resource Endowment Initiative*) (Rahvusvahelise Kaevanduse ja Metallide Nõukogu (ICMM) 2004. aastal käivitatud algatus. Selle eesmärk on määratleda head poliitikatavad kaevandus- ja metallivaldkonna investeeringute jaoks riigi/piirkonna ja äriühingute tasandil arengumaades.) võib olla ressursi- ja arengustrateegiate jaoks kasulik eeskuju.

4.1.4. Mitmed konkreetsed soovitusel kuuluvad kategooriasse, mille eesmärk on **suurendada kooskõla Euroopa Liidu**

(4) EMSK üksikasjalikke märkusi vt komitee arvamusest teemal „Muude kui energiat andvate maavarade kaevandamine Euroopas“, ELT C 27, 3.2.2009, lk 82.

arengupoliitika ja Euroopa Liidu vajaduse vahel tagada moonutatamata juurdepääs toorainetele. Ettepanekud seoses riikide tugevdamise, hea investeerimiskliima edendamise ja toorainete jätkusuutliku haldamisega on kõik asjakohased ja konstruktiivsed.

4.1.5. ELi välistollitariifid tuleb kehtestada sellisel tasemel, mis tagaks, et säästvalt toodetud toorained Euroopa Liidu turult välja ei jääks. Läbi tuleb vaadata kehtivad tollitariifid, et teha kindlaks muutmist vajavad tariifiread.

4.1.6. Toorainete valdkonnas arengumaadele antav abi peab keskenduma **suutlikkuse suurendamisele** ning abi eesmärk peab olema toetada ja hõlbustada sellise poliitika väljatöötamist ja rakendamist, mis toorainete tootmise ja ekspordi abil aitab võimalikult palju arengule kaasa. Kõnealuses kontekstis on eriti oluline toetada kaasavat ja osalemisel põhinevat poliitikat ning lähenemisviise, mis seavad prioriteediks riikide elanikkonna vajadused ja huvid.

4.1.7. **Arenguabi** peab toorainete valdkonnas põhinema ka ulatuslikul koalitsioonil ja partnerlusel, mis tagab kõigi huvitatud poolte, sealhulgas eriti toorainetööstuse, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja valitsuse kaasamise kõigil tasanditel.

Arengumaadele antava abi olulise osana tuleb toetada **infrastruktuuride ehitamist**, mida saavad kasutada nii tooraineid tootvad ettevõtted kui ka väiksemad ettevõtted, põllumajandusettevõtted ja muud maapiirkondade majandusettevõtted. Kõnealust konkreetset koostööviisi on kritiseeritud selle eest, et see aitab arengule kaasa vähem kui oleks võimalik, kuid oluline on tunnustada, et see vastab arengumaade olulisele vajadusele ergutada arengut infrastruktuuride parandamise abil ja et muud mehhanismid selliste investeeringute rahastamiseks on osutunud ebapiisavaks.

4.1.8. Teatistes tuuakse selgelt välja maavarade **kaubandusstatistikaga** seotud probleemid. Kaubandusstatistika põhineb tolliaruannetel, mis on koostatud vastavalt standardsele rahvusvahelisele kaubandusklassifikatsioonile (SITC) või harmoneeritud süsteemile (HS) või majanduse põhikategooriate klassifikatsioonile (BEC) ning kannatab mõne riigi puuduliku aruandluse tõttu. Lisaks ei suuda kaubandusstatistika esitada õiget ja väga vajalikku teavet maavarade tegeliku tarbimise kohta maailma majanduses, sest statistika ei registreeri mineraalide või metallide sisaldust kaubeldud kontsentraatides, pooltoodetes ja töödeldud toodetes. Vaja oleks uuringuid ja rahvusvahelist konsensust selle kohta, kuidas olemasolevat statistikasüsteemi parandada, nii et see kajastaks paremini mineraalide ja metallide tegelikku tarbimist, kasutades mineraalide ja metallide sisalduse hinnangulisi väärtusi standardse auto, tonni paberi jms puhul.

4.1.9. Teatistes käsitletakse mõningaid kaubandus- ja õiguspoliitika üksikasju. Ettepanekud määratlevad Euroopa Liidu jaoks olulised huvi pakkuvad valdkonnad ja need näivad olevat rakendamist väärt. Rõhutada tuleks eriti ühte punkti: „EL [peaks] läbi vaatama ka ELi tariifikorra, et viia see **vastavusse ELi toorainenõudluse arenguga**; eelkõige tuleks **hinnata toorainete [...] impordipiirangute vähendamise viise**”.

4.1.10. Säästva arengu eesmärke tuleb rakendada, arvestades nende mõju väljaspool Euroopa Liitu, ning need ei tohi olla ettekindlaks tarbijate huvidele ning keskkonnahuvidele vastukäivate tavade kasutamisele kaubanduse piiramise abil. On oluline, et tarnekindluse ja toorainetele eelistatud juurdepääsust tingitud ebaausa konkurentsi kõrvaldamise eesmärke ei kasutataks proteksionismi propageerimiseks või kaubanduse ja arengumaade tootjate jaoks ELi turule pääsemise piiramiseks.

4.2. *Teine samm: Euroopas paiknevate toorainearude jätkusuutlikkuse edendamine*

4.2.1. Euroopa Liidu säästvat arengut kohalikul ja piirkondlikul tasandil mõjutab otseselt nende majandussektorite areng, mis suudavad iga piirkonna potentsiaalset kasu saada. Komitee hinnangul ning iga maavaramaardla reservide arvutusi arvesse võttes võib kaevandustegevus kohalike kogukondade ja Euroopa Liidu liikmesriikide arengule kaasa aidata, andes neile ressursse. Kaevandustegevus võimaldab:

- arendada tööstuslikku tootmist ja varustada tööstustegevust vajalike toorainetega;
- vähendada sõltuvust impordist ja tagada ressursside parema kasutamise;
- säilitada kaevandussektoris asjakohane arv oskustöötajaid, võimaldades nii maardlate uuringute teostamise ja kaevandustegevuse jätkumise Euroopa Liidus;
- luua rohkem ja turvalisemaid töökohti;
- edendada sotsiaalset ühtekuuluvust ja piirkondlikku arengut;
- parandada elu- ja töötingimusi.

4.2.2. Arvestades siinset pikka kaevandamisajalugu, peab Euroopa olema juhtival kohal oskus- ja ekspertteadmiste jagamisel sellistes valdkondades nagu toorainete kaevandamise haldamine, toorainete kaudu majanduslikule arengule antava panuse optimeerimine, toorainete säästev kasutamine ning kaevandamiseks kasutatud maa edasine hooldamine ühiskonna hüvanguks.

4.2.3. Liikmesriigid peaksid läbi vaatama, millisel määral on nende maakasutamise kavades arvestatud toorainete potentsiaali

ja kas seatud prioriteetid konkureerivate maakasutusvõimaluste puhul on ikka veel asjakohased, arvestades toorainete säästva kaevandamise vajadust, st rakendades läheduspõhimõtet kõikjal, kus see on võimalik ja kaubanduslikult elujõuline.

4.2.4. Geoloogilised teadmised muutuvad pidevalt ja seetõttu peavad menetlused olema piisavalt paindlikud, et võimaldada tulevikus juurdepääsu veel kindlaks tegemata loodusressurssidele.

4.2.5. Ette tuleks valmistada toorainetööstuse jaoks maale **juurdepääsu reguleerivate ELi parimate tavade loetelu** eesmärgiga

- **lihtsustada menetlusi** ja muuta need Euroopa Liidus sarnasemaks, tagades samal ajal konkureerivate maa kasutamise huvide, sealhulgas kaitsmise asjakohane arvessevõtmine;
- **vähendada maavarade kasutuskõlbmatuks muutumist** ebakohaste maakasutuse planeerimistavade tõttu. Eriti oluline on tagada, et maale juurdepääsu tagamine ei puudutaks üksnes teadaolevate maavaramaardlatega piirkondi.

4.2.6. Natura 2000 ja toorainete kaevandamise kooskõlastamise suuniste kohaselt peavad liikmesriigid oma riiklikud suunised läbi vaatama ja tagama, et pädevad asutused oleksid teadlikud asjaolust, et **Natura 2000 ei keela toorainete kaevandamist** (elupaikade direktiivi artikkel 6 on suurepärase vahend tagamiseks, et kaevandustööstus järgib säästva arengu põhimõtteid).

4.2.7. Et **parandada** ELis majanduse seisukohalt strateegiliselt tähtsate materjalide varude ja **toorainete kasutamist puudutavaid alusteadmisi**, tuleks Ameerika Ühendriikide riikliku teadusuuringute nõukogu teostatud analüüsi eeskujul läbi viia analüüs Euroopa Liidu kohta. Analüüsi eesmärk peaks olema kindlaks teha ja hinnata nii võimalikke ohte ELi tööstusele seoses vajalike materjalide tarnetega kui ka eri materjalide kriitilist tähtsust mitmesuguste lõppkasutuste puhul (kaaluda tuleks järgmisi aspekte: mõne Euroopa Liidu riikides kaevandatava maavara füüsiline kättesaadavus, asendatavuse määr, geopoliitilised ohud strateegilist ja kriitilist tähtsust omavate toorainete rahvusvahelisele kaubandusele, ELi kaitsevajadused).

Teatis sisaldab mitmeid soovitusi eesmärgiga parandada tooraineid puudutavaid alusteadmisi. Kuid seevastu ei tehta ühtegi ettepanekut selleks, et parandada teadmisi toorainete kasutamise kohta Euroopa Liidus. See peaks olema peamine prioriteet ning see oleks kooskõlas vajadusega töötada välja sidusad poliitikad ning saavutada meetmete maksimaalne tõhusus. Ameerika Ühendriikide aruanne kriitilise tähtsusega materjalide kohta sisaldab meetodikat, mida võiks kohaldada Euroopa tingimustes.

4.2.8. Eriti oleks soovivat **geoloogiliste ressursside potentsiaali terviklik hindamine** nüüdisaegsete tehnoloogiate abil, samuti tuleks hinnata riiklike geoloogiliste uurimisasutuste suutlikkust esitada maavaradega seotud esmaklassilisi andmeid, teavet ja ekspertteadmisi. GMES maapinna seireteenuste tulevase laiendamise ja/või Euroopa Liidu regionaalarengu fondide abil tuleks kavandada ja rakendada konkreetseid toetusmeetmeid geoloogiliste andmete (siin kasutatud tähenduses peetakse silmas kõiki geoloogilisi andmeid, näiteks geokeemilised ja geofüüsikalised andmed) kogumiseks. Ametliku ülevaate teostamist olukorrad liikmesriikides peaks juhtima komisjon.

4.2.9. Euroopa Liidu institutsioonid peaksid **toetama Tšehhi, Rootsi ja Hispaania eesistumise ajal läbiviidavaid asjakohaseid üritusi**, eelkõige järgmist:

- Euroopa Liidu Rootsi eesistumise ajal tuleks korraldada konverents, et teha kindlaks maakasutuse planeerimise ja maa kaevandamisjärgse säästva haldamise parimad tavad;
- 2009. aasta detsembris toimub maardlate uurimist ja kaevandamist käsitlev konverents Rovaniemis (Soome), kus eeldatavasti tutvustatakse maardlate uurimise edendamise parimaid tavasid Euroopas;
- Euroopa Liidu TAIEXi vahendi abil tuleks ette valmistada maardlate uurimist käsitlev konverents Kagu-Euroopas ja Balkani riikides.

4.2.10. **Tooraineid puudutavad teadusuuringud ja tehnoloogia areng tuleb seada prioriteediks, erilist tähelepanu tuleb pöörata tehnoloogiatele, mis on kooskõlas range loodushoiu poliitikaga.** Edendada tuleb **maardlate uurimise parimaid tavasid ning propageerida puhtamat tootmist ja ringlussevõttu**, pöörates erilist tähelepanu tavade rakendamisele, mis kasutavad turupõhiseid ja majanduslikult elujõulisi stiimuleid. Kõnealusel eesmärgil tuleks aluseks võtta maavarade säästva kasutamise Euroopa tehnoloogiaplatformi koostatud strateegilise teadusuuringute kava ja rakenduskava.

4.3. *Kolmas samm: esmaste toorainete tarbimise vähendamine Euroopa Liidus*

4.3.1. Üldsisu kaldub arvama, et keskkonnatingimuste eest vastutavad peamiselt juriidilised isikud, st kaevandusettevõtted ja kaubandusega tegelevad äriühingud, kuid tegelikult vastutab kogu

ühiskond kaupade tarbimise eest, mis kõnealuseid ressursse sisaldavad.

Euroopa kodanikud peavad endale teadvustama asjaolu, et meie eksistents sõltub maavarade kasutamisest, kuid samal ajal on ka **väga oluline kaitsta keskkonda ja edendada toorainete vastutustundlikku kasutamist.**

4.3.2. Toorainete kasutamise optimeerimise poliitika ja praktiliste meetmete väljatöötamine ei saa toimuda lahus väljapoole Euroopa Liitu jäävatest õiguspärasestest huvidest ning seejuures tuleb arvesse võtta arengumaade tegelikku suutlikkust nii õigusliku reguleerimise kui ka tehnoloogia osas. Mitmed Aafrika riigid on karmilt kritiseerinud REACHi määrust, sest nende arvates võib see viia nende maavarade ekspordi põhjendamatu diskrimineerimiseni. Sarnaselt on ka ohtlike jäätmeid käsitlev Baseli konventsioon mõnes Aasia riigis viinud soovimatute tagajärgedeni, sealhulgas vohavad metalli ringlussevõttuga tegelevad mitteametlikud ettevõtted, kus kasutatakse ohtlike tootmistavasid, sest nad on tooraine õiguspärasestest allikatest ära lõigatud.

4.3.3. Euroopa uurimisasutusi ja tööstust tuleb julgustada **välja töötama kriitilist tähtsust omavate toorainete asendajaid**. Sel eesmärgil tuleb määratletud oluliste metallide/toorainete loetelu suhtes läbi viia Euroopa Komisjoni poolt seitsmendas raamprogrammis algatatud üksikasjalikke uuringuid, et pakkuda taustteavet uutele keskkonnasõbralikele tehnoloogiatele ja keskkonnaohututele toodetele.

4.3.4. Ringlussevõtu protsessi ei tuleks käsitada ainult haldusülesandena, vaid reguleeriva raamistikuna, mida toetab kaubandusel põhinev äriühing lähenemisviis. Kõnealuse põhimõtte rakendamiseks on vaja järgmist:

- õiguslik raamistik tööstus- ja olmejäätmete kogumiseks, sorteerimiseks, käitlemiseks ja ringlussevõtuks;
- stiimulid tarbijatele ringlussevõttuga seotud tegevustes osalemiseks;
- kogumiseks, säilitamiseks ja tööstuslikuks ringlussevõtuks ette nähtud asjakohased riiklikud ja rahvusvahelised erivõrgustikud;
- asjakohaselt korraldatud kaubanduslikul põhimõttel toimiv jäätmekäitlus, mille on korraldanud kohalik või piirkondlik omavalitsus.

Brüssel, 13. mai 2009

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Mario SEPI